

તદન નવિન સુખોદદાયક કાવ્યોનો ભંડાર

સંગીત સુખોદ સાગર.

ભાગ પહેલો.

સંદેશો છે સર્વને, નિતીમાં છે માન,
તોફાનથી તરશે નહિ, રાખશે એટલું ધ્યાન;
દુનિયા દુઃખી થાય છે, ઉંધે રસ્તે જાય,
કેશન કળેતા કરે, સદાચારી સુખી થાય.

રચનાર તથા છપાવનાર:—

શંકરલાલ પીતામ્બર વ્યાસ.

લોખર પરેલ, મગનબાગ, મુંબઈ અને અમદાવાદ.
સંવત ૧૯૭૬] સર્વ હક સ્વાધીન છે. [સને ૧૯૨૦.
આવૃત્તી છઠ્ઠી.] [પ્રત ૧૦૦૦.

મુદ્ર્ય એક આનો.

બીજો ભાગ અમારી પાસેથી મળશે.

છાપનાર—શ્રી. મગનલાલ જગજીવનદાસ. (૪૧૨-૭૬)

શ્રી 'સરસ્વતી' છાપખાનું, ૩૫૬, નાગદેવી રસ્તો, મુંબઈ, નં. ૩.

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
કમલદાસ

ગુજરાતી કૌંપીસાઈટ-સંગ્રહ

હે પ્રભુ ! યા મહાને ફોટોગ્રાફર ! દયા કરી પાપી
કર્મથી બચાવી મારી હૃદયરૂપી છબી ઉત્તમ
સદ્ગુણોથી ભર.

ત્રોટક છંદ અક્ષર બાર.

અહો દિનાનાથ તું એક દયાળુ, કૃપાવંત તું છે પરમ કૃપાળુ;
દયા કરીને મુજ બુદ્ધિ વધાર, હે પ્રભુ તું અમારી છબી સુધાર.
અક્કલ કેરો રંગ અંદર ભર, નિડર શુદ્ધ શાંત સ્વભાવ કર;
ખામી ન રાખીશ કળામાં લગાર, હે પ્રભુ તું અમારી છબી સુધાર.
સદ્ગુણની સદા કરજો વૃદ્ધિ, ઉત્તમ ક્રાંતીની દે પવિત્ર બુદ્ધિ;
ફોટોગ્રાફર તારો એક આધાર, હે પ્રભુ તું અમારી છબી સુધાર.
તોફાનથી તુરત બચાવી લેજો, શાંત સરલ તું સ્વભાવ કરજો;
બળ બુદ્ધિ બહુ વિનય વધાર, હે પ્રભુ તું અમારી છબી સુધાર.
સત્યતા હિંમત દમ્બેશ વધાર, દુર્ગુણ ન દેખાય હવે લગાર;
આધાર તારો છે દિન દયાળુ, હે પ્રભુ તું અમારી છબી સુધાર.

જમાનાની બહાર ને અક્કલની આરસી.

(ચાળખો) રાગ.

જોઇ જોઇ જમાનાની બહાર પાર હું પામ્યો અપરંપાર;
દેશથી હું પરદેશ આવ્યો, ધન કમાવા સાથે;
મગજ માથે ફરી ગયું, જોઇ મુંબઇનું ખાથે.
દેશમાં હું જ્યારે રહેતો, દેશી વેશે ફરતો;
મુંબઇમાં આવ્યો મની કમાયે, બાણુ મળીને ફરતો.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૌપીરાભિદ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૮૫૫૬ દ્વારા

પુસ્તકનું નામ સંગ્રહ મુદ્રાશય ૨૧૫૩

વિષય :

ફેશનેબલ થઈ ફરવાની, ધુન દિલમાં જાગી;
 ચઢા પીઠ ચેરમાં બેસું, હવા વિલાયતી લાગી.
 મમાર ફરતો હું ગામડીઓ ને, હવે થયો હું અપ દુ કેટ;
 કાટ, પાટલુન, કાલર લગાવી, અન્યો વિલાયતી શેઠ.
 ભાઈ ભાઈથી જ્યારે મળતો, રામ રામ સર્વને કહેતો;
 રામ નામ હું લુલ્હી ગયો ને, ગુડ મોરનીંગ હવે કહેતો;
 અપ દુ કેટ યુવાન અન્યો, પહેરું ઓલ ઇંગ્લીશ ડ્રેસ;
 હેર કટીંગની અંદર બેસી, કપાતું વિલાયતી કેસ.
 શરીર ન સુધર્યું મન ન સુધર્યું, હવે સુધારે શું થાય;
 શંકર કહે નીતિ સુધારો, અખંડ આનંદ થાય.

જમાનાની ચાલુખ.

રાગ ચાખખો.

સીટી સાહેબને બજાવ, ચેતો ચેતો મેરે ભાઈ—ટેક

મોતકા વારા કબ આયેગા, ખખર કાસીકુ ન હોતી;
 મીટીમે મીલ જાયગા, રહેગી નારી રોની—સીટી૦
 પાપ પુન્ય બે ચીજો વિના, સાથ કછુ ન આવે—સીટી૦
 સમજુ જન સમજુ જાહેર, દિલ દયામાં લગાવે—સીટી૦
 દો દિન રહેના દુનિયાપે, મત કાસીકુ દુખી કર;
 મક્તિ કરલે ભગવાનકી, ચે તીજેરી તું તર કર—સીટી૦
 પૂન દોલત ઓર માલ ખજાના, સખ ઇશ્વર રહેગા;
 મંદગી કર લે ખારે ખુદાકી, નિકર પછતાના ખુબ હોગા—સીટી૦

માહી આતી ઘટ યજ્ઞતી, ટીકાટ તુરત મીલતી;
 જૈસા જનકી પાસે દામ, વૈસા રવાના કરતી—સીટી
 ખુરા મત કર કીસીકા, યહ બાત ધ્યાનમે રખના;
 જૈસા ખીજ બાવોજે યાગે, ઐમા હોગા ચખના—સીટી
 દો દિન રહેના દુનિયાપે, બલા સખકા કર;
 બલાઈસે તેરા બલા હોગા, નગમ મોદા કર—સીટી

કુંદરતની કરામત ને નસીબનું નામ.

ગઝલ.

કુંદરત તારી અજબ કળા, જુ રા કરમત તુ કરે;
 પળમે દુઃખી પળમે સુખી, પળમે તુ ચાલ મો કરે.
 કો દુખીયા કો સુખીઆ, કોઈ અમકના તો શીરે;
 કોઈને રહેવા ઘર નહિ, કો' મહેલામા લહેર કરે.
 કો'દિ' ખેડના ઘોડેપે, કોઈ દિન પેદર ચલના;
 કો'દિ' ખાના મેવા માંઠાઈ, કોઈ દિન ભુખે મરના
 કો' ખુદ્દિ હીન કો' બળ હીન, કો' વિચિત્ર શોધો કરે;
 શોધો કરે અહુ જ્ઞાતની, દુનિયાન દિવાની કરે.
 કો' સખ દીવા ખુદાને, મઝાસે લહેરો કરતે;
 કઠક દોષે અંસે દુખી, હમેશ આગોમે જલતે.
 ભુખે મરે વન વન શીરે, પણ અંદગી ખુદાકી કરે;
 ચલના નેકીકે રસ્તે, કો' દિન ખેડા પાર કરે.
 સખ કરામત નેકીકી હે, નેકીસે કીસમત ખુલતા;
 ખુરાઈ મત કર તું કીસીસે, શંકર ઉપદેશ કરતા.

કીસમત ખોલવાની કુંચી.

ગઝલ.

દુનિયા હૈં દુખકા સાગર, કો' ન યારો તર શકે;
 જો તર શકે દુનિયાસે, કુછ ને કુછ કર શકે.
 ચિંતાકી આગે સળગે, ચિંતા નો સખકુ ખા ગઈ;
 ચિંતાને ચિત્ત ખીગાડ દીયા, દુનિયા સખ ખુવ્વર ભઘ.
 ચિંતા સખકુ ખા ગઈ, ચિંતા સખકા પીર હૈ;
 જો ચિંતાકુ ખા જાતા હે, વહ સન્ધ્યા શુગ્વીર હૈ.
 સુખ મીઝના મુશ્કેલ હૈ, દુખકા હે વહ દરિયા;
 નેકીવાલોકું સુખ માલે, માલીકને રસ્તા કર દીયા.
 માલીકકી મહેગ્યાની ભઘ, સખ કોઈ જહેરો કરતે;
 માલીકકો જો બુલ ગયે, ફિન દિન દુખી હોત હે.
 દુઃખકા દરિયા હૈ યારો, નેકીકા નાવ ચલતા;
 નેકીવાનો પાર ઉતરે, પામી અંદર કુબતા.
 કર ભલા હોગા ભલા, વહ દુનિયા દો દિન હૈ;
 કર ભલા તુ ગરીબોંકા, વહ હમારી ખીનતી હૈ.
 કર ખુદાકી બંદગી, વહ હમારા પેગામ હૈ;
 હિંદુ, મુસલમાન, પારસી, સખ ભાઈઓકુ સલામ હૈ.

સવૈયા.

જિંદગી ભોગ ભોગવશો ભાઈ, તેરલા રોગ થાવાના;
 કોઈ કહે પાણી મુંબઘતું રાશી, વળી રાશી છે હવા.
 કહો તંદુરસ્ત કેમ રહેવું, શું કરવી અમારે દવા;
 સુખ કારણ શું છે ભાઈ, તેને ભાગ્યે શોધવાના—જે०

ચહા પીવાનો ચસકો લાગ્યો, કેમ કરીને તે ટેવ જાય;
 લોહી ઉકાળે માદો પાડે, પણ તેને તો નવ મુકાય;
 ખીડી ચહા જ્યા સુધી પીશે, સીક હમેશા રહેવાના-જેં
 સોડા, લેમન, જીંજર બાઇ, આનંદે આજે પીવાય.
 શરાબ સત્યાનાશજ વાળે, પણ પીરે બહુ લોક દેખાય.
 ચહા, કેકો, કેરી તણા, ટેસ્ટ તમે તો લેવાના-જેં
 મીનેમાનો શોખજ લાગ્યો, નાટક જોવા લાગ્યું મન;
 ઉગ્ગર આનંદે કરીને, ખરાબ કરવા માડ્યું મન
 બાવળના ખીજ વાવીને, સ્વાદ કેરીનો ક્યાંથી ચાખવાના-જેં
 નીતી ઉપર ધ્યાન નહિ ને, પરનારીથી પ્રાંતી થાય,
 ઉંઘે રસ્તે વિચરતાં બાઇ, કેમ કુદરત કાપાયમાન ન થાય.
 પરનારીથી પ્રીતી કરતા, ખરેખર પાયમાલ થવાના-જેં
 અતિ લહેજત જીભે લાગી, ટેસ્ટ પુરેપુરો લેવાય.
 હોટલમાં આનંદે ખેસીને, મનમાન્યું બાઇ ખવાય.
 જેટલો ટેસ્ટ કરશુ શંકર, તેટલા દુઃખી થવાના-જેં
 અર્તિ ગરમાગરમ મસાલાથી, પ્રથમ મન રંજન થાશે;
 દુષ્ટ ગરમી ઉત્પન્ન કરીને, લોહીને ખરાબ કરશે.
 જ્યા સુધી વેલવ બોગવશે, ત્યા સુધી દુઃખી રહેવાના.
 જેટલા બોગ બોગવશે બાઇ, તેટલા રોગ થવાના.

પરમાત્માની કરામત-જેથી ગમત.

ખુબી દુનિયામાં ખુબ દીઠી ખરો સુખી કોઈ દેખાય,
દુઃખની ખુમો જોવા જતાં ધરોધર આજે દેખાય;
પરમાત્માની જ્યાં પરમકૃપા ત્યાં મહા આનંદ દેખાય,
અજબ કળા છે આ દુનીયાની નીરખી અમથી ન શકાય.

લક્ષાપતિને ઘેર દીકરા નહીં રોજ જોય જોવડાવ્યા કરે,
ગરીબને ઘેર ચાર ચાર છોકરા પરાણે બીચારો પુરું કરે;
કોઇ ધનથી કો તનથી દુઃખી કોઈ મનથી દુઃખી દેખાય—અજબ

કંઠક જીંદગી સુધી વાંઢા ઐરીની માળા જપ્યા કરે,
કંઠકને સાધન એવા બુદ્ધાપામાં બળે ઐરી કરે;
મોટરમાં એસી લહેર ઉડાવે દોને પહેરત્રા જીતું ન દેખાય—અજબ

શેઠીઆને તો સલામો કરે ખુશામત તો ખુબ દેખાય,
ગરીબને ધપ્પેથી મારે જીવો જમાનો કેવો દેખાય;
સબ્બાના સહુ સગાં થાય તે ગરીબનો બનેવી ન કોઇ થાય—અજબ,

આંધળાને અક્કલ આપી જ્ઞાન અક્કલ ત્યાં દેખાય,
કાંણીઓ કરોડ લક્ષણો બાંડાની શું વાતજ થાય;
દેખતાં છતાં કંઠક આંધળા પરનારીપર શીદા થાય—અજબ

સંગીત સુખોધ સાગર ભાગ ત્રીજો તથા ચોથો છપાય છે.
નિતિ, સદાચાર, તંનદુરસ્તી તથા ધન અને મનની દુનીયામાં
થતી ખરાબીનો આખેહુબ અહેવાલને મનુષ્યને સત્ય માર્ગે દોરનાર
સાચો માયા સમાન છે.

મસ્તાનોની મુલાકાત.

કોઈ મેટરીકસુધી લણીને વીસ પચીસમાં નોકરી કરે,
 ગુજરાતી ત્રણ ચોપડી લણનારા સો સો રૂપીઆ કમાયા કરે;
 નસીબનો ક્યાં દોષ કહાડવો દોષ કર્મનો તો દેખાય,
 અજબ કળા છે આ દુનિયાની નીરખી અમથી ન શકાય.
 કો દુધ પીઈ આનંદ કરે ને કોઈ દારૂમાં મગન થાય,
 કો રંડી લાગે વહાલી કો લંગોટ પાકે રાજ થાય;
 હરામનો પૈસો હરામ માર્ગે નેકીનો નેકી રસ્તે જાય—અજબ
 કંઠક ગરીબ વિદ્યાર્થિને મદદ આપી દીલમાં તો આનંદ કરે,
 કંઠક વેશ્યા રંડી ભાંડ ભવૈયાને ખવડાવી ખુશ કરે;
 પેટે પૈસો ખવાય નહીં ને પરનારી સખ હજમ કર જાય—અજબ
 જુગાર રંડી શરાબમાંહી સર્વે ધન તો આલ્યું જાય,
 ચહા કોકો કોરી સીગારેટમાં પૈસાની પાયમાલી થાય;
 પઈ માટે પેટલાદ દોડે લાખોની પાયમાલી ન અટકાવાય—અજબ
 નાટક જોવા નાજુ મળે ને ત્યારે ખીસા તર દેખાય,
 ગરીબ ધર કેમ ચાલશે તેની શીકર જરા ન થાય;
 એક કુવામાં પડે તો સૌ કોઈ પડવા તૈયાર થાય—અજબ
 કુદરત કહે નીતી ચાલવાથી નક્કી સુખ ભાષ મળશે,
 ગમે તેવાં દુઃખ હશે ભલે તે સઘળાં પળમાં ટળશે;
 નર જો કરણી કરે તો નરનો નારાયણ થાય—અજબ

દુનિયામાં મસ્તાન કોણ?

લાવણી.

એક વખત આનંદની અંદર સર્વ લોકો બેઠા હતા;
 કહેા કોણ મસ્તાન યારો, એક બીજાને પુછતા હતા.
 કોઇ કહે પાડો મસ્તાન, કોઇ કહે મસ્તાન હાથી;
 કોઇ કહે પહેલવાન મસ્તાન, કોઈ કહે રાગનો સાથી.
 કોઇ કહે સાંઢ મસ્તાન, કોઈ કહે પાડો મસ્તાન;
 કોઈ કહે ધનવાન મસ્તાન, જેને દુનિયામાં બહુ માન.
 એટલામાં એક બોલી ઉઠ્યો, મસ્તાન યારો જુવાની;
 તાબે રહે તો ઠીક છે યારો, નીકર કરે ઉંધી કુરખાની.
 બાળપણમાં બુદ્ધિ ન હતી, જુવાની યારો કેર કરે;
 થયો વિષયમાં જે આંધળો, પશુથી નીચ તો કર્મ કરે.
 જુવાની વશમાં રહેવી મુસીબત, યારો જુવાની જીલમ કરે;
 બુદ્ધાપણમાં ટાંટીયા ઢીલા, કયા બુદ્ધા તોફાન કરે.
 જુવાની જીતી જેણે યારો, ગઢ મ્હોટો જીત્યો જાણો;
 જુવાનીમાં બંદગી કીધી, સમજે મનુષ્ય તે છે શાણો.
 એનાથી મસ્તાન સમજે નારી, ઉખડી તો કંઠક કંઠક કરે;
 કુળમાં તો તે કલંક લગાવે, મસ્તાન થઇને મોજ કરે.
 નકટી હોકર નાક કપાવે, કુત્તી માફક ધર ધર શીરે;
 વેશ્યા હોકર બજારમેં બેઠે, કયા અબ ઉનકુ દુનિયા કરે.
 ઇન્સે મસ્તાન સંત સાધુ, જે ખુદાની બંદગી કરે;
 દશ ઈંદ્રિઓકુ બસમેં કરકે, નેકીસે દુનિયામેં શીરે.
 સખ બસકરના સહેલ હે બાઇ, મન બસ કરના મુશ્કેલ દેખાય;
 મનકોજો બસ કર ડાલે બાઇ, વહ સખસે મસ્તાન કહેવાય

નોકરીના ઉમેદવાર નારણદાસ-ફીકશન.

સવૈયા.

નારણદાસ કરી એક માસ્તર, મુંબઈ કમાવાને આવ્યા;
 પચાસ રૂપિયા પોકેટ અંદર, ખર્ચી માટે સાથે લાવ્યા.
 સેકન્ડ સ્ટેન્ડર્ડ સુધી લખેલા, હર વાતમાં યસ નો કરતા;
 પાડોશી કહે બી. એ. થયો એ, સર્વ એવું મનમાં વિચારતા.
 એટલામાં પાડોશી પાસે આવી, નોકરી માટે માગણી કરી;
 પાડોશીએ હિખડેલો સમજી, મીઠી તેની મસ્કરી કરી.
 ઓલડેસ જો છંગ્લીશ રાખો, તો મુંબઈમાં ઝટ નોકરી મળશે;
 કાટની કાછપણુ પહેડીમાં, તાળડતોળ પસંદગી કરશે.
 પ્રથમ કોલર ગળે લગાવ્યો, ચશ્મા આંખે દીધાં ચડાવી;
 કાટ પાટલુન હેટ લગાવી, હોલ જુટ દીધાં અડાવી.
 યુરોપી ફેશનના બાલ કપાવી, સુગંધી સેન્ટ દીધું ચોળી;
 પાંચી લણ્ઠી સરસ પાડી, માથું દીધું ફક્કડ હોરી.
 ખીસામાં વૉચ લગાવી, સ્ટીક ઝાલી સહેલ કરે;
 ટાઈમ્સ કોનીકલની અંદર, વૉન્ટેડ કોલમ વાંચ્યા કરે.
 એક યુરોપીઅન પહેડી અંદર, સરવીસ કરવા દીલ થયું;
 ખાલી જગ્યાનું કોલમ વાંચી, આવી પાડોશીને કહ્યું.
 પાડોશી મસ્કરો હતો, માસ્તર જરાપણ ન ગભરાશો;
 સવાલ પુછે જો સાહેબ તમને, યસ નો યસ નો કર્યા કરજો.
 રૂબાબ તમારો આવો જોઈને, ઝટ તમને ખુરશી મળશે;
 મુંબઈમાં છે દમના પૈસા, ઝટ તમને સરવીસ જડશે.
 બીજે દિવસે કાટની પહેડીમાં, સરવીસ માટે શોધે ગયા;
 ગુડ મોરનીંગ સર બોલીને, સલામ કરી ઉભા રહ્યા.

વાય ડીડ યુ કમ હીઅર, સાહેબે ઈન્કવાયરી કરી;
 સરવીસ માટે આવ્યો છું સાહેબ, સાહેબે કહ્યું થોભો જરી.
 ખુરશી ઉપર બેસાડ્યા ને, થોડી વારમાં સવાલ કીધો;
 સમજ્યો નહીં જરા પણ, યસ બોલી ઉત્તર દીધો.
 વોટ ઇઝ થોર ક્વોલીરીકેશન, બહેર હુ યુ લીવ હીઅર;
 કહ્યું યસ સર યસ સર માઈ ડીયર, આઈ એમ એ ગુડ ઉમેદવાર.
 મગજ સાહેબનું શાંત ન હતું, આંખો દીધી ચડાવી;
 યસ નો હર ખાતમેં કરતા હે, લાફા બે દીધા લગાવી.
 સાલે કુછ જનતા નહીં હે ને, યસ નો યસ નો કયું કરતા હૈ;
 પટાવાલા ઈન્કુ બહાર નીકળો, યહ કયા બદમાશ મસ્કરી કરતા હૈ.
 સીધો ત્યાંથી બહાર નીકળી, પોતાને મુકામે આવ્યો;
 પાડોશીને જે વીતી હતી તે, બંધી વાત કહેવા લાગ્યો
 થર્ડ સ્ટેન્ડર્ડનો કોણુ ભાવ પુછે, મેટરીક બણેલા વખતે રખડે;
 પુરો હોય બે ઇંગ્લીશનો અનુભવી, તેને તુરત નોકરી જડે.
 માસ્તરે સમજી મુંબઈ છોડ્યું, સીધા પોતાને દેશ ગયા;
 પચાસ રૂપીયા પાણી થયું ને, કંઈક વખત હેરાન થયા.
 માટે બહુતર પાકુ બણોને, જેથી બાઈ દુઃખ જાય;
 અર્ધ બણ્યા કામ ન આવે, અનુભવી કહેવત કહેવાય.

સુધરેલી આ દુનિયામાંહી દેખાદેખી ચાલે છે.

સુધારાની જુમે બહુ પડે ને, બાપણુ લપકાબંધી થાય;
 અંદર સડો વધે દિવસે દિવસે, બહાર ટાપટીપ ખુબ દેખાય.
 જમાનાની છે બાઈ બહીહારી, આંખો મીંચી ચાલે છે-સુ.

ધરમાદામાં પધ ભરાય નહીં, ને નાટક જોવા આનંદે જવાય;
 ઘેરીને કહે કરકસર કર. ને ભધ હોટલમાં બેસી ખાય.
 મોરીએ દાટા મારીને, ખારણું ઉધાકું રાખે છે-સુ.
 બહાર સુધારો બહુ વધ્યો, ને ભપકા તો ભારી દેખાય;
 ઉપર ફેસ ફેન્સી પહેરે, ને અંદર રોગો વધતા જાય.
 શક્તિ નથી ને શરીર દુઃખે છે, ફરિયાદ રોજ ચાલે છે-સુ.
 શોભા ધરમાં ખુબ વધારી, બીલોર ઠામોઠામ દેખાય;
 લોખંડનો લાટ ભરાયો, ચીની ચલાણા વધતાં જાય.
 પુટે દુટી બદામ ન આવે, પણ દેખાદેખી ચાલે છે-સુ.
 કુરાન, બાધબલ ને ગીતા, શરાબ પીવાની બંધી કરે;
 ધર્મને તો ધોધ પીધને, પીઠે આજ કંઈક લહેર કરે.
 મનથી ખુબ મસ્તાન થઈને, મોજ મજા ઉડાવે છે-સુ.
 દુધ ઘી પુરતું ખાવા ન મળે, ને સીગારેટ શોખે પીવાય;
 ધરની નારી ઘાંટા પાડે, તો તેને ધમકાવવા જાય.
 બહુ જો બોલે બિચારી, સોટી ઝડપ હાથમાં જાલે છે-સુ.
 તેજતામાં તંબાકુ આવી, ધરેણામાં આવ્યું ધડીઆળ;
 શોખમાં સરવીસ આવી, વરણાગીમાં આવ્યા વાળ.
 ઉપર ભપકા દેખાય ભારી, ધરમાં ધંટડી વાગે છે-સુ.
 નારી સુધરી નવી રીતે, પ્રથમ પોલકું પહેરી રાજ થાય;
 સાડી પહેરે છુટ અડાવે, રમાલ જાલી મન હરખાય.
 બચુટીપુલ બનવા કાળે, પાઉડર ઉપર લગાવે છે-સુ.
 ઘાટી ધરનાં વાસણ માંજે, બાઈ તો બેઠી બેઠી ખાય;
 મુંબઈ આવી બની શેઠાણી, હવે અમથી મેહનત નવ થાય.
 મીસતર પચાસ પગાર લાવે, બાઈ આનંદે ઉડાવે છે-સુ.

ટેબલ ખુરશી ને કાચો, આજ ધરમાં ખીરાજે;

ફોનોગ્રાફ ફક્કડ વાગે, તેની મજા મને બહુ લાગે.

કુટચું એટલે કર્મ કુટચું, માટી મુલ્ય વેચાયે છે-સુ.

કથા કીરતન ગયું નાશી, દેવ દરશન દુર્લભ દેખાય;

સીનેમા જોવાને સર્વે, આનંદે તો ચાલ્યા જાય.

ઘેર ખાવાનું ગયું નાશી, હોટલમાં ધામધુમ ચાલે છે-સુ.

શોર્ટ સાઇટ જીવાનીમાં આવી, ચશ્મા આજે આંખે ચઢડતા;

તંદુરસ્તી ગઈ ચાલી ને, મહિનામાં કંઈક વખત માંદા પડતા.

ડાકટર સાહેબને ઉપરા ઉપરી, બીલો આજે આપે છે-સુ.

હજમ મોંઘો મોંઘી મોંઘો, અન્ન કાપડ પણ મોંઘું થયું;

સસ્તાનો તો વખત ન રહ્યો, એ સર્વ તો ચાલી ગયું.

ધંધા ઉપર બહુ ધ્યાન નહોં ને, સરનીસ બહુધા જાલે છે-સુ.

વિવેચના ચાલી ગઈ ને, શૈર્ય તેની પાછળ ગયું;

બુદ્ધિ ગુમાવી જળ ગુમાવી, શુરાતન તેની પાછળ ગયું.

કદો દુશ્મન બાળ લમ્હેનો, રિવાજ ધમધોકાર ચાલે છે-સુ.

બાબા સાહેબનું બેલેન્સશીટ યા મહીનાનું
સરવાયું ફીકશન.

સવૈયા.

બાબા સાહેબ કરી ગ્રહસ્થ, મુંબઈ નગરીમાં રહેતા હતા;

પગાર રૂપીઆ પોણોસો, મહિને ખુશીથી કમાતા હતા.

પેસો પાસે બચતો નહીં ને, દશ પંદર ઉપર દેવું થતું;
 જોટલું કમાતા તેટલું બધું, મોજ શોખમાં ચાલ્યું જતું.
 પ્રથમ મદિનો પુરો થયો ને, ભેયો રમતું જાણું લેવા આવ્યો;
 બીજા આપી બાર રૂપીઆની, ઉધરાણી કરવા લાગ્યો.
 એટલામાં દુધવાળો આવ્યો, સાત રૂપીઆ હમકું દેતા;
 મહિના બચતો હો ગયા, અમેરા ચુકાદા કરતા.
 વાસણ માંજનાર ઘાટી આવ્યો. દાદા અમાલા દેતા;
 મહિનો પૂરો થઈ ગયો, અતા દાદા કૃપા કરતા.
 દાણાવાળા દામોદરે, નાણાંની ઉધરાણી કરી;
 દાણાના દસ રૂપીઆ આપો, મહિનો થયો મહેરબાની કરી.

ભારી ભપકાનો ભવાડો.

હોટલવાળો હીમતલાલ, કેમ બાબા સાહેબ મહેરબાની કરેશો;
 સતર રૂપીઆ ચઢા પાણીના ચડડવા, બીજ ક્યારે ચુકવી દેશો.
 ડાક્ટર દેવીદાસ કહેવા લાગ્યા, કેમ તબિયત હવે સારી થઈ;
 બીજના રૂપીઆ બાર આપો, પહેલી તારીખ થઈ ગઈ.
 બાર રૂપીઆ ભાડામાં ગયા, ને સાત દુધમાં દીધા;
 દશ દાણાવાળાને આપ્યા, ચાર ઘાટીને ચુકવી દીધા.
 સતર આ પાણીમાં ગયા ને, બાર ડાક્ટરના બીલે લીધા;
 જોત જોતામાં બાસઠ રૂપીઆ, બાબા સાહેબે ચુકવી દીધા.
 ત્રણ કોલસાવાળાને આપ્યા, બે બાલ કાપવામાં ગયા;
 સેન્ટ લવન્ડર સાત આપ્યા, ચુમેતેર ચાલ્યા ગયા.
 એક રૂપીઆ સીલકમાં રહ્યો, ને કાપડવાળે ઉધરાણી કરી;
 આવતે પગારે તમને મળશે, ધીરજ રાખજો મનમાં ધરી.

આખાસાહેબ વિચાર કરવા લાગ્યા, વૉશીંગ કંપનીમાં થું આપીશું;
 શાક મશાલો તેલ મીઠું, હવે શેમાંથી લાવીશું.
 પોકેટ ખરચ માટે પાઈ ન રહી, પરતાવો કરવા લાગ્યા;
 તીલાંજલી આપી સર્વ શોખને, સાદું જીવન ગાળવા લાગ્યા
 સર્વ શોખ તજી દીધો ત્યારે, તન મન ધનથી સુખી થયા;
 બે વરસમાં આખા સાહેબ પાસે, રૂપીઆ આઠસો ભેગા થયા.
 સાદું જીવન સાચો દોસ્ત, કરકસર બીજો ભાઈ કહેવાય;
 ખુદાની જે ગંદગી કરે, અખંડ આનંદ દિલમાં થાય.

જીભમાં ઝહેર જીભમાં અમૃત.

જીભે વ્યાપે જોર જીભ આગ લગાવે,
 જીભે વ્યાપે જોર પેટ ભરી જીતાં ખવડાવે,
 જીભે વ્યાપે જોર દુશ્મની દુનિયામાં ઉભી થાતી,
 જીભે વ્યાપે જોર નારી નફ્ટ ગણાતી,
 જીભ ભુરી તે ભાઈ દુઃખ અત્યંત ઉભાં થાય છે,
 સુતા હોય જે દુશ્મનો પાછા જાગૃત થાય છે.

જીભે વ્યાપે મીઠાશ દુશ્મનથી દોસ્તી થાતી,
 જીભે વ્યાપે મીઠાશ થાય દુનિયામાં પ્રખ્યાતી,
 જીભે વ્યાપે મીઠાશ વૈરી મીત્રની ગરજ સારે,
 જીભે વ્યાપે મીઠાશ કરે મનુષ્ય જે ધારે,
 જીભમાં અમૃત જીભમાં ઝહેર ચોખ્ખું દેખાય છે,
 ઉધ્યાગ જેવો આવડે તેવો ઘઉંનો પદાર્થ થાય છે.

અમારા શહેનશાહ જ્યોર્જ ધણું જીવો.

ત્રોકટ છંદ અક્ષર બાર.

અમ અંગ્રેજ સરકાર છે સારી,
માટે માલીકની મદદ છે ભારી;
રાજ્ય સરસ નિતીથી ચલાવે છે.
સર્વ આનંદથી આશિષ આપે છે.
હે ભગવત તુજ કળા છે ન્યારી,
ન વીસરાય તેવી રચના તારી;
શા અખંડ સર્વ ચંદ્રના પ્રકાશ,
હરી નિતીવાન ન થાય નિરાશ.
જ્યોર્જ રાજા તમે ધણું જીવો,
યોગીસમ પ્રગટાવો ન્યાય દીવો;
રજનીત પ્રકાશે તમ રાજ્ય મહી,
જય થાશે જરૂર પ્રભુને તહીં.
ધણા આવી ને ધણા ચાલી ગયા;
છું કહ શું સાથે તેઓ લઇ ગયા;
જીવ પુન્ય કે પાપ સાથે આવે છે,
વોહ સંદેશા એસ. પી. કહાવે છે.

છપાય છે ભાગ ત્રીજો તથા ચોથો નવિન કાવ્યનેા ભંડાર.

વાંચનારનું ભણું થાઓ.

